

Opas satubaletin ohjaukseen Nurmeksen Sepot ry tanssijaostolle

-kohti tiedostavampaa opettajuutta

Laura Sormunen

**Pedagoginen opinnäytetyö
Toukokuu 2009**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

5.3.2008

Tekijä(t) SORMUNEN, Laura	Julkaisun laji Pedagoginen opinnäytetyö 5 op	
	Sivumäärä 15	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____saakka	
Työn nimi Opas satubaletin ohjaukseen Nurmeksen Sepot ry:n tanssijaostolle – kohti tiedostavampaa opettajuutta		
Koulutusohjelma Opettajan pedagogiset opinnot musiikin ja tanssin alalla		
Työn ohjaaja Rautio, Tuija		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Pedagogiseksi opinnäytetyökseen kirjoittaja teki ohjaamisoppaan satubaletin opetukseen Nurmeksen Sepot ry:n tanssijaostolle, jossa teki päättöharjoittelua syksyllä 2008. Ohjaamisoppaassa tuodaan esille huomioitavia asioita mm. tuntien suunnittelusta, yleisen työrauhan ja lapsille suotuisan oppimisilmapiirin ylläpidosta, baletin alkeismateriaalista ja luovien harjoitusten käytöstä lastentanssitunnilla. Oppaan tehtävänä on toimia kannusteena ja apuvälineenä satubaletin ohjauksessa. Pyrkimys on suunnata opetusta tavoitteelliseksi ja johdonmukaiseksi jatkumoksi kohti perusopetuksen ryhmiä.</p> <p>Työssä hyödynnetään laaja-alaisesti paitsi tanssikirjallisuutta, myös varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen suunnattua yleistä kirjallisuutta. Lasten liikuntakasvatukseen liittyvä kirjallisuus on hyvin hyödynnettävissä myös lasten tanssituntien pitoon. Kaikilla osa-alueilla samankaltaiset tavoitteet ja sisällöt toistuvat. Oppaassa pyritään antamaan pieniä vinkkejä siihen miten tanssitunnista tehdään tanssitunti jumppa-/liikuntatuokion sijaan.</p> <p>Tavoitteellisen ja suunnitelmallisen opetuksen lähtökohtana tekijä pitää tavoitteiden tiedostamista sekä pyrkimystä ja halua kehitykseen. Oppaan toivotaan herättävän ohjaajien mielenkiinto itsensä jatkuvaan kehittämiseen ja lasten kokonaisvaltaisen kehityksen tukemiseen.</p>		
Avainsanat (asiasanat) ohjaamisopas, tavoitteellisuus, suunnitelmallisuus, tiedostava opettajuus, lastentanssi, satubaletti		
Muut tiedot Liitteenä Ohjaamisopas Nurmeksen Sepot ry:n tanssijaostolle(18 sivua)		

Author(s) SORMUNEN, Laura	Type of Publication Diploma project (5 ECTS credits)	
	Pages 15	Language finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title Opas satubaletin ohjaukseen Nurmeksen Sepot ry:n tanssijaostolle- kohti tiedostavampaa opettajuutta		
Degree Programme Pedagogical studies for music and dance teachers		
Tutor(s) Rautio, Tuija		
Assigned by		
Abstract As a diploma project the writer made a teaching guide for children's ballet groups in Nurmeksen Sepot ry, tanssijaosto, where she made her final teaching training during autumn 2008. The guide brings out important things about planning classes, general teaching ambience with children, ballet material for beginners and using creative exercises. The mission of the guide is to help and support the teachers in their work. The intention is to make the classes more target-oriented and systematic for later dance-studies. The work utilises widely literature of dance, early-childhood education and pre-primary education. Literature of children's physical education is easily utilised in dance-education as well. The goals and contents of all these are very similar. The guide gives some advices for bringing elements of dance to the classes so they wouldn't be just sports or playing. In the work is told that the base of target-oriented and systematic teaching is recognizing the goals and will and aim to get better in the work. The writer hopes that the guide will arouse dance teachers' interest in their self-development and overall development of the children.		
Keywords teaching guide, target-oriented teaching, systematic teaching, recognizing teaching, ballet teaching for children, children dance		
Miscellaneous The guide attached(18 pages)		

Sisällys

1	JOHDANTO.....	3
2	OPPAAN SYNNYN TAUSTAA	4
	2.1 Oma historia satubaletin opettajana.....	4
	2.2 Kokemus oppaan tarpeellisuuteen.....	4
3	OPPAAN SISÄLTÖ.....	6
4	TAVOITTEET OPETUSTYÖSSÄ	8
	4.1 Tavoitteet esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksen liikunnassa	8
	4.2 Tavoitteet tanssikasvatuksessa/ lastentanssissa.....	9
5	KOKEMUKSIANI OPETUKSEN TAVOITTEELLISUUDESTA	11
	5.1 Tavoitteiden laatiminen opetukseen	11
	5.2 Tavoitteiden ilmeneminen opetuksessa.....	12
	5.3 Onnistumisia ja epäonnistumisia	12
	LÄHTEET	14
	LIITTEET	15

1 JOHDANTO

Tein pedagogiseksi opinnäytetyökseni ohjaamisoppaan Nurmeksen Sepot ry:n tanssijaostolle, jossa tein päättöharjoitteluani syksyllä 2008. Ohjaamisopas on suunnattu satubalettiryhmien opetukseen, jota ovat perinteisesti hoitaneet tanssijaoston vanhimmat oppilaat. Satubaletin opetuksella on Nurmeksessa pitkät perinteet ja innokkaita harrastajia löytyy runsaasti vuodesta toiseen. Ohjasin itsekin satubalettiryhmiä ollessani Nurmeksessa vanhimpia oppilaita ja nyt lähes kymmenen vuotta myöhemmin pääsin takaisin satubalettiryhmien pariin. Halusin koota vuosien varrelta kertynyttä tietoa ja taitoa pienen oppaaseen, joka toimisi apuvälineenä satubaletin ohjauksessa Nurmeksen Sepot ry:n tanssijaostolla.

Oppaassa käyn läpi mm. tuntien suunnittelua, työrauhan ylläpitoa, lapsen kehitystä ikäkausittain, baletin alkeismateriaalia ja luovien harjoitusten käyttöä. Erityisesti halusin tämän oppaan toimivan kannusteena ohjaajille kohti tiedostavampaa ja tavoitteellisempaa opetusta. Toivon että ohjaajien oma mielenkiinto oppilaiden johdonmukaisesti etenevää opetusta kohtaan kasvaa ja tämän johdosta oppilaiden kokonaisvaltaisen kehityksen tukeminen olisi mahdollisimman monipuolista ja toimivaa. Oppaassa annan muutamia kirjallisuusvinkkejä aiheeseen liittyen, joiden avulla oppilaat voivat täydentää opasta ja tietouttaan kiinnostuksen kohteidensa mukaan.

Tässä raportin omaisessa työssä kerron tarkemmin paitsi oppaan sisällöstä, myös syistä sen syntyyn ja kokemuksiini tavoitteellisen ja johdonmukaisen opetuksen tarpeellisuudesta ja hyödystä. Työn painotus on vahvasti omissa kokemuksissani lastentanssin ja satubaletin opetuksessa.

2 OPPAAN SYNNYN TAUSTAA

2.1 Oma historia satubaletin opettajana

Ohjasin satubalettiryhmiä harrastusaikanani Nurmeksessa vuosina 1999-2001 kahden muun ohjaajan kanssa. Tämä opettamiskokemus oli minulle ensimmäinen laatuaan ja antoi arvokasta kokemusta lasten kanssa työskentelystä ja tanssin opettamisesta. Vaikka satubaletin ohjaus tuntui luontevalta ja mukavalta, olivat keinot opettamiseen melko puutteellisia. Etenkin näin jälkepäin olen usein miettinyt miten tunteja pidimme, kuinka niitä suunnittelimme ja millaisia onnistumisen sekä epäonnistumisen kokemuksia opettamisesta silloin saimme.

Satubalettiryhmien opettaminen pohjautui silloin varmasti hyvin pitkälti siihen, millaista opetusta itse olimme saaneet. Opetuskokemuksen ja tiedon puutteen korvasi kuitenkin ennakkoluulottomuus, uskaltaminen ja heittäytyminen tilanteeseen. Tällaiset ominaisuudet ovat opettajalle hyvin tärkeitä ja toivoisin edelleen omaavani näitä omassa opetuksessani. Opetuksesta puuttui kuitenkin tietynlainen tiedostettu tavoitteellisuus ja johdonmukaisuus ja omaan opettajuuteen suuntautunut kriittinen suhtautuminen.

2.2 Kokemus oppaan tarpeellisuuteen

Tehdessäni päättöharjoittelua Nurmeksessa syksyllä 2008 pääsin jazz-tuntien lisäksi opettamaan satubalettia 5- ja 6-vuotiaiden ryhmille. Satubalettiryhmiin oli runsaasti halukkaita osallistujia, joten ryhmäkoot olivat suhteellisen reilut. Minulla oli kuitenkin ”apuohjaajina” kaksi jo aiemminkin satubalettia ohjannutta tanssin harrastajaa, jotka olivat suurena apuna suuren ryhmän hallinnassa.

Päättöharjoitteluni puitteissa tein melko kattavat suunnitelmat kaikille ryhmilleni mukaan lukien satubalettiryhmät. Nämä suunnitelmat jaoin myös muille ohjaajille ja pyysin tutustumaan niihin ja kertomaan mielipiteitään. Alustavia suunnitelmia ennen kauden aloitusta mietimme myös vähän yhdessä, mutta päävastuu suunnittelussa oli myös

minulla. Kävin säännöllisesti katsomassa myös 3-4-vuotiaiden tunteja, joissa toimi eri ohjaajat kuin minun ryhmissäni.

Kaikilla satubaletin ohjaajilla oli hyvää luontaista kykyä toimia lasten kanssa. He olivat vilpittömästi kiinnostuneita lasten ohjaamisesta ja tanssin opettamisesta, ja se näkyi myös oppilaiden motivaatiossa. Se, mitä kuitenkin puuttui sekä näiltä tunneilta, että omilta aiemmin pitämiltäni tunneilta on tavoitteellinen suunnittelutyö ja johdonmukainen eteneminen opetuksessa. Näistä molemmista oli toki elementtejä havaittavissa, mutta se on suunta, johon toivon satubaletin opetuksen kehittyvän tanssijaostossa.

Halusin myös tehdä jotain konkreettista, johon ohjaajat voivat tarttua kun jokin asia mietityttää tai tuntuu vaikealta. Kun itse harrastusaikoina ohjasin satubalettia, olisin ehkä kaivannut työhön perusteellisemmän ”koulutuksen” tai materiaaleja joihin olisi voinut tarttua vaikeissa vaiheissa.

Kun kävin katsomassa 3-4-vuotiaiden tunteja, halusin lähinnä vain kartoittaa sitä millaisiin asioihin oppaassa tulisi kiinnittää huomiota. Harkitusti annoin myös palautetta tytöille ja keskustelin heidän kanssaan. Tuntui että heille oli välillä vaikeaa olla palautteenanto/-vastaanottotilanteessa. Myös oman ohjaamisen ja tunneilla käytettävän materiaalin arvioiminen ja analysointi oli vaikeaa. Omien ryhmieni ohjaajat olivat jo iältään hieman vanhempia ja heillä opettamiskokemusta oli kertynyt enemmän. Heidän kanssaan keskustelu tunneista ja lapsista oli huomattavasti hedelmällisempää ja heillä oli kykyä asioiden huomioimiseen ja analysointiin. Toki asiaan vaikutti vahvasti myös se, että omien ryhmieni ohjaajien kanssa olin tutustunut huomattavasti paremmin ja ohjannut yhdessä koko syksyn ajan.

Oppaassani mainitsen että: ”Tärkeintä tavoitteellisessa opetustyössä on tavoitteiden tiedostaminen ja pyrkimys kehittymiseen.” Toivon että ohjaajat pyrkivät kehitykseen paitsi henkilökohtaisella tasolla, myös materiaalien ja lasten kehityksen tukemisen suhteen. Asiat on tiedostettava ennen kuin muutos ja/tai kehitys on mahdollista. Halu muutokseen ja kehitykseen lähtee luonnollisesti henkilöstä itsestään.

3 OPPAAN SISÄLTÖ

Oppaani alkaa tavoitteellisuuden ja opetuksen johdonmukaisuuden kappaleella. Kaikki muut oppaan osa-alueet olisi hyvä rakentaa tavoitteellisuus ja johdonmukaisuus mielessä pitäen. Tavoitteellisuus ja johdonmukaisuus opetuksessa on myös asia, johon työni vahvasti painottuu. Sen tiedostaminen ja harjoittelu vaatii paljon työtä ja sitoutumista, mutta pitkällä tähtäimellä palkitsee ja helpottaa opetustyötä antaen sille tarkoitusta ja mielekkyyttä sekä oppilaille että opettajalle.

Seuraavaksi oppaassa annan vinkkejä tuntien suunnitteluun ja rakenteeseen liittyvistä asioista. Tuntien suunnitteluun oleellisesti liittyy tavoitteellisuus. Yksittäisillä tunneilla ja harjoituksilla tulisi olla tavoite ja tarkoitus, miksi sitä tehdään, mutta myös kokonaisuuden hahmotus on tärkeää. Kun pystyy hahmottamaan isomman kokonaisuuden (esimerkiksi lukuvuoden/-kauden) ja miettimään tavoitteita sille, on yksittäisten tuntien tavoitteiden suunnittelu selkeämpää. Oleellisena osana tavoitteiden asettamiseen liittyy niiden tarkastelu jälkeenpäin. Miten tavoitteet on saavutettu, vai onko ja miksi? Tuntien rakenteeseen ja sen muodostamiseen sekä sisältöihin annan esimerkkejä ja vinkkejä.

Hyvän oppimisilmapiirin luominen tunnille sekä sen ylläpitäminen ovat tärkeitä asioita oppimisen kannalta ja etenkin lapsiryhmien kanssa ajankohtaista. Nurmeksessa satubalettiryhmillä on lähes poikkeuksetta kaksi ohjaajaa tunneilla, joka helpottaa oppimisilmapiirin ja yleisen työrauhan ylläpitoa. Tämän ikäisten lasten kanssa harjoitellaan muutenkin paljon ryhmässä toimimista ja yleisten pelisääntöjen noudattamista ja siihen saattaa kulua tunneista paljon aikaa. On siis hyvä muistaa kiinnittää asiaan huomiota.

Lasten kehittyviä ominaisuuksia listaan ikäkausittain läpi. Satubalettiryhmissä pienimmät oppilaat ovat 3-vuotiaita ja vanhimmat esikouluikäisiä. 3- ja 6-vuotiaiden ero on huima ja kehitys tällä välillä nopeaa. Ikäkausiin olen listannut yleisempiä asioita kunkin iän kohdalla. Tavoitteet ja sisällöt tarkastetaan aina ryhmäkohtaisesti, sillä persoonalliset erot voivat olla suuriakin.

Vaikka yleisesti tekemäni materiaali on hyödynnettävissä lastentanssiin tai jopa lasten liikuntaharrastuksiin, halusin tuoda siihen mukaan baletin ominaisuuksia, sillä kyseessä on satubaletti, jonka lapset/ heidän vanhempansa ovat halunneet valita. Tunneilla tulisi siis selkeästi olla baletin ominaisuuksia, jotka tekevät tunnista tanssitunnin, balettitunnin. Oppaasta löytyy vinkkejä alkeisbaletin materiaaleihin.

Viimeisessä osiossa annan vinkkejä ja esimerkkejä luovien harjoitusten käytöstä satubalettitunnilla. Vaikka lasten perusmotorisia taitoja kehitetään tanssitunnilla, etenkin hyvin pienten lasten kanssa, tulisi tunnille lisätä aina tanssillisia elementtejä, johon luovat harjoitukset ovat mielestäni hyvä apuväline. Luovien harjoitusten ja baletin alkeismateriaalin yhdistely on myös kannattavaa, jopa suotavaa.

4 TAVOITTEET OPETUSTYÖSSÄ

4.1 Tavoitteet esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksen liikunnassa

Luin opinnäytetyöni teon yhteydessä paljon päiväkodeille suunnattua liikuntakirjallisuutta sekä esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmia, joissa on runsaasti käyttökelpoista materiaalia tanssikasvatukseen. Sieltä löytyi myös paljon yleistä tietoa lasten kehityksestä ja liikunnan merkityksestä lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen tukemiseen. Syy miksi otan nämä asiat esille tässä työssä, on se, että mielestäni kaikkien varhaiskasvattajien tulisi monipuolisesti tutustua olemassa olevaan materiaaliin ja tehdä yhteistyötä eri kasvatustahojen kanssa.

Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksissa opetuksen suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus tulee myös hyvin esille. Huolellisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen monipuolisuus ja lapsilähtöisyys sekä se, että opetus on lapsen kokonaisvaltaista kehitystä tukevaa. Tavoitteellisella opetuksella pyritään tukemaan lapsen fyysistä, psyykkistä, emotionaalista ja sosiaalista kehitystä.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa(2000) esiopetuksen tehtäväksi ja yleisiksi tavoitteiksi listataan mm. lasten suotuisten kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytysten edistäminen. Lapsen kokonaisvaltaista kehitystä tuetaan ja mahdollisia ilmeneviä vaikeuksia pyritään ennalta ehkäisemään. Lapselle pyritään tarjoamaan monipuolisia vuorovaikutustilanteita eri ihmisten kanssa ja lapsen tervettä itsetuntoa tuetaan myönteisten oppimiskokemusten avulla. Yleisissä kasvatuksen ja oppimisen tavoitteissa listataan mm. lapsen myönteisen minäkuvan vahvistumisen, oppimaan oppimisen taitojen kehitys, vertaisryhmän merkityksen ymmärtäminen, oppimisen ilon säilyminen ja luova ja innostunut suhtautuminen uusiin oppimishaasteisiin. Lapsen perusmotoristen taitojen kehitystä pyritään tukemaan sekä ohjatusti että omaehtoisesti. Leikin kautta oppiminen on oleellisessa osassa.

4.2 **Tavoitteet tanssikasvatuksessa/ lastentanssissa**

Lastentanssi yleisenä käsitteenä on laaja-alaisesti tunnettu, jonka alle katson myös satubaletin menevän. Yleensä lajikohtaiset painotukset tulevat esille vasta vähän myöhemässä vaiheessa, mutta mikään ei estä ottamasta baletin materiaalia osaksi tunteja myös pienten oppilaiden kanssa. Käytän siis tanssikasvatuksen yleisiä periaatteita hyväksi seuraavaksi listatessani tavoitteita. Tanssikasvatus on myös käsitteenä laajempi kuin tanssinopetus, joka katsotaan perinteisesti johonkin lajiin sidotuksi (Eeva Anttila, 1994, *Tanssin Aika*).

Eeva Anttila asettaa kirjassaan tanssikasvatukselle kaksi isoa päämäärää: ”—se kehittää oppilasta ihmisenä, ja se kehittää oppilasta tanssitaiteen vastaanottajana, tulkitsijana ja luoja”. Nämä suuret tavoitteet kulkevat tanssikasvatuksessa vuodesta toiseen, mutta on hyvä pitää lähtökohtana myös lasten opetuksessa. Edellä mainitut tavoitteet esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa pätevät luonnollisesti myös lastentanssin opetuksessa. Lapsen kokonaisvaltaista kehitystä pyritään tukemaan, sekä myönteisen minäkuvan muodostumista ja ryhmässä toimimisen taitoja painotetaan. Tanssikasvatuksessa tanssin ilo ja elämysten tuottaminen ovat keskeisessä roolissa.

Taiteen perusopetuksen tanssin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa (2002) yleisiksi arvoiksi ja tavoitteiksi on listattu mm. seuraavia: oppilaan yksilöllisyyden huomioiminen (käsitys ihmisestä kehollisena ja henkisenä kokonaisuutena), henkisen kasvun, luovuuden ja sosiaalisuuden tukeminen, identiteetin muodostumisen tukeminen ja tanssissa tarvittavien fyysisten ja psyykkisten ominaisuuksien monipuolinen tukeminen. Taiteellisen oppimisen nähdään olevan kokonaisvaltainen tapahtuma, jossa käsitteet ja yksilön omat aistikokemukset ovat vuorovaikutuksessa. Oppilaan tanssi-ilmaisun kehittäminen ja syventäminen tulisi tapahtua elämyksellisen ja tutkivan oppimisen kautta, jossa hyödynnetään aiemmin opittuja tietoja, taitoja ja kokemuksia. Varhaisiän opintojen tarkoitus on luoda pohjaa tuleville tanssiopinnoille. Perusliikkumisen kautta kokeillaan oman kehon mahdollisuuksia ja harjoitetaan karkeamotorisia taitoja. Myös itsetunnon ja myönteisen minäkuvan kehittämisen tukeminen liikkumisen avulla on tärkeää.

Isot tavoitteet ja arvot mielessä pitäen lastentanssitunneilla työskennellään usein hyvin perusasioiden parissa. Pyritään kehittämään lasten kehonhahmotusta, perusmotorisia taitoja, ryhmässä toimimista, luovuutta, musikaalisuutta jne. Näistä pienistä paloista lasten tanssikasvatus käytännössä muodostuu. Kuitenkin, jos ohjaajalla ei ole isompaa käsitystä ja tavoitetta siitä mihin opetus johtaa ja mitä sillä tavoitellaan, näitä edellä mainittuja taitoja kehittävät harjoitukset jäävät toisistaan ja kokonaisuudesta irrallisiksi tekijöiksi. Näin ollen ne eivät ole yhteydessä tanssikasvatuksen tavoitteisiin, eikä lasten kokonaisvaltaista ja johdonmukaista kehittymistä tueta parhaalla mahdollisella tavalla.

5 KOKEMUKSIANI OPETUKSEN TAVOITTEELLISUUDESTA

5.1 Tavoitteiden laatiminen opetukseen

Tavoitteiden laatiminen opetusjaksoille on ollut minulle koulutuksen aikana osittain pakon sanelema käytäntö, joka on vuosien varrella alkanut tuntua yhä luontevammalta ja mielekkäämmältä. Aluksi tavoitteellisen ja johdonmukaisesti etenevän opetuksen suunnittelu tuntui hyvin vaikealta ja sen tekemiseen kului paljon aikaa. Vaikka oma ajattelu on kehittynyt huimasti opetuskokemuksen myötä, tavoitteiden kirjaaminen on onneksi jatkunut aina tähän päivään asti. Suurena apuna on ollut luonnollisesti ohjaavilta tahoilta tuleva palaute ja jatkuva vuorovaikutus opetusharjoitteluiden aikana.

Tavoitteiden hahmottelu alkaa aina ryhmän lähtökohdista, vaikka se monesti tehdään jo ennen kuin ryhmään on ehtinyt tutustua. Opetukseni tavoitteisiin on sisältynyt hyvin tärkeänä osana myös tavoitteet omaa opettajuutta kohtaan, aina tuntien sisällöistä opetusmenetelmiin ja omaan kykyyn asettua opettajan rooliin tuntitilanteessa. Vaikka oman opettajuuden kehittäminen on pinnalla etenkin nyt, halu sen kehittämiseen tulisi olla aina opetustyössä läsnä.

Koulun ohessa tehtävät harjoittelut ovat olleet ajallisesti usein hyvin lyhyitä, jolloin pidemmän jatkumon hahmottaminen on ollut vaikeaa ja tavoitteellisuus jäänyt usein tuntikohtaiseksi tai hyvin lyhyen jakson mittaiseksi. Päätöharjoittelussani sain tuntea pidemmällä tähtäimellä tehtäviin tavoitteisiin ja pystyin hyödyntämään myös oppilaiden jatkuvaa kehitystä ja tavoitteellisuutta muiden lajien parissa. Samat teemat toistuvat jossain määrin kuitenkin lajien välisistä rajoista huolimatta. Päätöharjoitteluuni tekemä koko syksyn mittainen suunnitelma tavoitteineen tuntui silloin hyvin vaikealta, etenkin kun en tuntenut ryhmiä etukäteen. Sen hyödyn kuitenkin huomasin syksyn aikana. Tuntien suunnittelun yhteydessä pystyin aina palaamaan isoon suunnitelmaan, joka antoi suuntaa ja aikataulua opetuksen etenemiseen.

5.2 Tavoitteiden ilmeneminen opetuksessa

Olen usein pohtinut, miten paljon opettajan tulisi jakaa oppilaiden kanssa opetukselle asettamia tavoitteita. Nykyisin tanssinopetuksessa käytetään runsaasti oppilaita tavoitteiden asettajana sekä itsensä arvioijina. Tämä motivoi varmasti tietyn ikäisiä oppilaita erittäin hyvin ja antaa tekemiseen erilaista mielekkyyttä kuin opettajalähtöinen tavoitteellisuus. Jos oppilaita pyydetään avaamaan asettamansa tavoitteet kaikille, niin olisiko silloin vähintään reilua että opettajakin näin tekisi? Luonnollisesti harjoituksilla tavoiteltavia asioita kuuluu selventää ja kertoa oppilaille, mutta kuuluuko opettajan kertoa oppilaille myös siitä, mikäli hän itse pyrkii tietoisesti kehittämään jotain tiettyä ominaisuutta itsessään opettajana.

Ihannetilanne olisi varmasti se, että kun opettajalla on tavoitteet selkeänä mielessään, se ilmenee myös opetuksessa. Aina näin ei kuitenkaan ole; harjoiteltava asia voi jäädä oppilaille epäselväksi tai sen harjoittelu voi olla epämukavaa tai liian vaikeaa/ helppoa. Tällöin opettajan on selkeytettävä opetustaan ja keksittävä motivointikeinoja, joilla opetukseen saataisiin yhteinen päämäärä. Tiedän myös omasta kokemuksesta, että opetuksen tavoitteellisuus voi oppilaana jäädä huomioimatta ja tekeminen mennä suorittavaksi. Opettajan on muistettava motivoida oppilaat jatkuvasti kohti kehittyvää oppimista ja tarvittaessa selvittää mitä milläkin harjoituksella haetaan ja miksi sitä tulee harjoitella. Halu kehittymiseen lähtee kuitenkin oppilaasta itsestään.

Oppilaiden ollessa vanhempia, tavoitteita voidaan avata tunneilla ja niistä keskustella sekä oppilaat voi haastaa laatimaan omia tavoitteita opetusjaksoille. Lasten opetuksessa en näkisi tätä niin tarpeellisena vaan tärkeämpää on opettajan oma johdonmukaisuus ja selkeys opetuksessa, sekä läsnäolo ja heittäytyminen tuntitilanteeseen ja ryhmän tarpeisiin.

5.3 Onnistumisia ja epäonnistumisia

Viimeisimmät kokemukset opetuksesta, sen tavoitteista ja niiden arvioinnista jälkepäin ovat päättöharjoittelustani syksyltä 2008. Vaikeuksien kautta laadittu iso, pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen opetustyöhön suunnattu suunnitelma tuotti minulle useita on-

nistumisen kokemuksia jälkeensä. Työ jonka tein ennen opetuskautta kantoi hedelmää läpi koko kauden. Vaikka en joutunutkaan palaamaan tähän suunnitelmaan montaa kertaa syksyn aikana, jälkeensä tarkasteltuna olimme edenneet hyvin pitkälti sen mukaisesti. Syksy oli myös tarpeeksi pitkä aika tavoitteiden toteutumisen arvioimiseen ja kehityksen huomaamiseen. Lähes kaikilla ryhmillä asiat, joita olimme pitkin syksyä harjoitelleet, alkoivat loppuvaiheessa näkyä hienona kehityksenä oppilaiden tekemisessä. Nautin erityisesti aikuisoppilaiden kanssa saavutetusta keskusteleavasta ilmapiiristä, joka tunteilla vallitsi. Nuorempien oppilaiden kanssa onnistumisen kokemukset tulivat ilmi eri muodoissa, mutta saivat minut aina vähintään yhtä hyvälle mielelle. Muissa harjoitteissa olen kokenut myös runsaasti epäonnistumisen kokemuksia, joissa tavoitteiden asettaminen on tuntunut hyvin vaikealta ja niihin pääseminen lähes mahdottomalta. Opettamaan opetteluun takia hyvin paljon aikaa on mennyt myös muihin asioihin kuten ryhmänhallintataitojen kehittämiseen, jolloin tavoitteiden asettelu ei ole välttämättä aina ollut realistista tai muuten onnistunutta. Vaikeat kokemukset kuitenkin tunnetusti antavat usein jopa enemmän kuin onnistumiset, jolloin niistä on aina pystynyt oppimaan ja kehittymään.

LÄHTEET

Painetut lähteet

Anttila Eeva, Tanssin aika, Liikuntatieteellinen seura, Helsinki 1994

Muut lähteet(internet)

Opetushallitus, 2000, Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000

Sosiaali- ja Terveysministeriö, Opetusministeriö, Nuori Suomi ry, 2005, Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset

Opetushallitus, 2002, Taiteen perusopetuksen tanssin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002

LIITTEET

Liite 1: Opas satubaletin ohjaukseen Nurmeksen Sepot ry tanssijaostolle

Laura Sormunen

Opas satubaletin ohjaukseen

Nurmeksen Sepot ry tanssijaostolle

Kuva: Mika Kamula

Sisällys:

Johdanto	3
Johdonmukaisuus ja tavoitteellisuus opetuksessa	4
Tuntien suunnittelusta	6
kuinka suunnittelen tunnit	6
tunnin rakenne	6
sisällöt	7
Tunnin oppimisilmapiiri ja ryhmänhallinta	9
mitkä tekijät edistävät hyvää oppimista	9
työskentelyilmapiirin ylläpitäminen	9
tasa-arvoinen ja rauhallinen ryhmä	10
Lapsen kehitys ikäkausittain	11
3 v..	11
4 v.	11
5 v.	12
6 v.	12
Satubaletista balettiryhmiin	14
mitä taitoja tarvitaan siirryttäessä balettiryhmiin	14
tanssitunti vs jumppatunti	14
ohjeita alkeisbaletin opetukseen	15
Luovuus	16
luovien harjoitusten käyttö satubalettitunneilla	16
ohjeistus luoviin harjoituksiin – raamit	16
esimerkkejä luoviin harjoituksiin	17
Vinkkejä kirjallisuuteen	18

Johdanto

Tein tämän ohjaamisoppaan Nurmeksen Seppöjen tanssijaostolle osana tanssinopettajan opintoja Savonia Ammattikorkeakoulun Musiikki- ja Tanssiakatemiassa. Olen itse kotoisin Nurmeksestä ja harrastanut siellä tanssia vuosina 1990-2001. Vuonna 2001 muutin Kuopioon opiskelemaan Kuopion Yhteiskoulun Musiikkilukioon, jonka jälkeen vuonna 2004 pääsin Savonia ammattikorkeakouluun tanssinopettajan koulutusohjelmaan. Tanssiopettajakoulutuksen päättöharjoittelua tulikin tekemään Nurmekseen syksyksi 2008, jolloin sain opettaa jazz-tuntien lisäksi satubalettia kahdelle ryhmälle yhdessä vanhimpien oppilaiden kanssa. Kokemuksen myötä mieleeni palautui ajat jolloin itse ohjasin satubalettiryhmiä ollessani vanhimpia oppilaita tanssijaostolla harrastusaikoinani. Satubalettiryhmien ohjaaminen kartuttaa vanhimmille oppilaille arvokasta opetuskokemusta ja kehittää kykyä toimia lasten kanssa. Monille tämä on kuitenkin jo pelkästään iän takia ensimmäisiä kokemuksia ohjaamisesta ja opettamisesta, jolloin pienet apuvälineet tuntien suunnitteluun ja omaan ohjaamiseen ovat tarpeen.

Toivon tämän oppaan toimivan kannustuksena ja apuvälineenä satubalettien ohjaamisessa. Oppaan tarkoitus ei ole opettaa kaikkea olemassa olevaa tietoa lapsiryhmien opettamisesta, vaan pyrkimys on herättää ohjaajan mielenkiinto kyseisiä asioita kohtaan ja tarjota pieni, mutta mahdollisimman kattava paketti aiheesta ja antaa vinkkejä käytännön työhön ja oheiskirjallisuuteen. Oppaassa käydään läpi tuntien suunnittelua, rakennetta ja sisältöä. Lyhyesti ikäryhmitäin tuon esiin lasten erilaisten taitojen kehitystä. Käyn läpi myös sitä millainen opetus- ja oppimisilmapiiri on lasten oppimiselle suotuisa ja annan vinkkejä yleisen työrauhan säilymiseen. Annan muutamia ohjeita myös alkeisbaletin materiaaliin ja luovien harjoitusten käyttämiseen lastentanssitunneilla. Kaikkia oheisia asioita peilaan omiin kokemuksiini ja näkemääni syksyn 2008 aikana.

Johdonmukaisuus ja tavoitteellisuus opetuksessa

Kuten muunkin tanssinopetuksen, myös satubaletin, tulisi olla tavoitteellista. Opettajan/ ohjaajan tulisi suunnitella tunnit huolella ja miettiä mitä milläkin harjoituksella tavoitellaan. Opetuksen kulkua kannattaa suunnitella myös pidemmällä tähtäimellä; suunnitella isompia tavoitteita esim. lukuvuodelle/ -kaudelle, jonka jälkeen tehdä sen sisälle pienempiä pätkiä ja tavoitteita aina yksittäisiin tunteihin ja harjoituksiin asti. Tämä helpottaa paitsi opettajan suunnittelutyötä, mutta myös selkeyttää opetusta ja antaa sille johdonmukaisuutta. Tavoitteellisuus motivoi sekä opettajaa että oppilaita antaen opetukselle suuntaa ja tarkoitusta sekä mielekkyyttä. Jos satubalettitunneilla halutaan käyttää baletin alkeismateriaalia, on hyvä opettaa oppilaita jo siinä vaiheessa pitkäjänteiseen työskentelyyn. Yhteinen keskustelu lasten kanssa perustelee heille tunneilla tehtäviä harjoituksia (esim. miksi nilkkoja täytyy vahvistaa ja jalanojennusta harjoitella).

Jokaisella opettajalla saa olla oma persoonallinen opetustyyli, eikä varhaisiän opintoihin ole aivan yhtä selkeitä "sääntöjä" kuin myöhäisempiin ikäryhmiin taiteen perusopetuksen piirissä. Jos eri-ikäisten satubalettiryhmillä on eri opettajat on hyvä tehdä yhteistyötä myös ohjaajien välillä, jotta oppilaiden siirtyminen ja eteneminen ryhmissä olisi luontevaa ja johdonmukaista. Suotavaa olisi myös selvittää, millaisia taitoja alimmilla balettiluokilla harjoitellaan ja mahdollisesti olisi hyvä osata jo. Ilman asteittain etenevää opetusta oppilaiden kehittyminen on sattumanvaraista. Pieniä ballerinoja motivoi myös ajatus siitä, mihin heidän harjoittelunsa johtaa ja mitä he myöhemmin pääsevät tekemään.

Tavoitteita on luonnollisesti hyvä asettaa myös muille osa-alueille kuin tanssin tekniikan harjoitteluun. Lasten kanssa voidaan pyrkiä kehittämään esimerkiksi ryhmätyöskentelytaitoja ja keskittymiskykyä. Nämä eivät ole pieniä asioita vaan niihin saattaa kulua paljonkin aikaa. Myös opettajan kannattaa pyrkiä ke-

hittymään opetustyössään (parantamaan ryhmänhallintataitojaan, improvisointikykyä...). Tärkeintä tavoitteellisessa opetustyössä on tavoitteiden tiedostaminen ja pyrkimys kehittymiseen.

”Opetuksen sisältönä on, että oppilas luo varhaisiän opinnoissa pohjaa myöhempää tanssiopiskeluaan varten. Perusliikunnan ja leikin avulla oppilaan itsetunto ja myönteinen minäkuva sekä liikunnallisuus ja karkeamotoriset taidot kehittyvät. Oppilas tutkii kokeillen oman kehon liikemahdollisuuksia”

(Taiteen perusopetuksen tanssin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet, 2002)

Tuntien suunnittelusta:

Kuinka suunnittelen tunnit:

- ennen kauden aloitusta käytä reilummin aikaa suunnittelutyöhön; tämä helpottaa suunnittelutyötä kauden aikana
- tee iso kausisuunnitelma, jossa tavoitteita koko kaudelle, tämän sisälle voit rakentaa pienempiä teemoja ja tavoitteita aina yksittäisiin tunteihin asti (mahdollisimman monipuoliset sisällöt)
- mieti tavoitteet ikäkausien mukaan; mitä aiempina vuosina on opeteltu, mitkä asiat ovat nyt ajankohtaisia, mitkä tulevaisuudessa?
- kun pääset tutustumaan ryhmään suunnittelu helpottuu, tiedät millaiset harjoitukset tällä ryhmällä toimivat ja voit tarkastaa tavoitteet juuri tälle ryhmälle ja sen tasolle sopiviksi
- suunnittele jokaiselle tunnille yksi yhteinen päämäärä/painopiste, johon kaikkien tunnin toiminta tähtää, painota reilusti tätä asiaa/teemaa ja käytä siihen aikaa, yhdellä tunnilla ei tarvitse opetella/osata kaikkia asioita yhtä aikaa vaan ne rakentuvat pikkuhiljaa, pala kerrallaan
- muista tarkastaa tavoitteet jokaisen tunnin jälkeen, mutta myös kauden päätteeksi, missä onnistuttiin ja missä ei, miksi?

Tunnin rakenne:

- tunneilla kannattaa säilyttää tietynlainen rakenne, joka säilyy läpi kauden- luoturvallisuuden ja tuttuuden tunnetta vaikka harjoitukset vaihtelevatkin
- selkeä aloitus ja päätös tuntiin, esimerkiksi kokoontuminen piiriin – virittäytään tuntiin ja päätetään se selkeästi, jolloin tunti on selkeästi oma itsenäinen kokonaisuus lapsen päivässä

-rauhallisten(keskittymistä vaativien) ja liikkuvien(energiaa purkavien) harjoitusten vuorottelu, jolloin oppilaiden mielenkiinto säilyy yllä ja he jaksavat keskittyä ja pääsevät liikkumaan tarpeeksi

-älä ota tunnille liikaa harjoituksia, käytä mieluummin aikaa muutamaan harjoitukseen

Esimerkki tunnin rakenteesta:

- Lämmittely(virittäytyminen tuntiin/ energian purku)
- Rauhallinen, paikallaan oleva harjoitus(keskittymistä vaativa, esim. uuden asian opettelu)
- Tilassa liikkuva harjoitus(paikallaan olon jälkeen lapset pääsevät taas liikkumaan, mikäli opeteltu uutta asiaa, sitä voi ja kannattaa harjoitella myös tilassa liikkuen eri muodossa)
- Improvisaatio(luovuuden harjoittelu, tässä voi pyrkiä kehittämään myös esimerkiksi ryhmätyöskentelytaitoja)
- Lopetus(tunnin selkeä lopettaminen, loppuleikki/-loru, rentoutuminen, venyttely tms., lopetuksessa voi myös keskustella/ tehdä lasten kanssa "yhteenveto" tunnista)

Sisällöt:

-mieti jokaiselle harjoitukselle tavoite; miksi kyseistä asiaa harjoitellaan ja mitä se kehittää

-tunneilla käytettävillä harjoituksilla vain mielikuvitus on rajana

-kokeile rohkeasti uusia ideoita, esimerkiksi voit rakentaa koko tunnin jonkin teeman tai sadun ympärille(tällöin myös tunnista rakentuu selkeä kokonaisuus)

-jokaisella tunnilla tulisi olla jotakin vanhan kertausta sekä uuden asian opettelu(tutut asiat antavat turvaa sekä onnistumisen kokemuksia ja uudet asiat haasteita)

-pyri käyttämään runsaasti erilaisia työskentelytapoja; esimerkiksi ryhmätyöt, parityöskentely, itsenäinen työ, keskittymistä, nopeutta, oivaltamis- ja ongelmanratkaisukykyä, ilmaisu vaativia tehtäviä ym...

-toiston määrä tärkeää; liikkeet ja liikkuminen kehittyvät ja lopulta automatisoituvat kun saavat tarpeeksi toistoa

-ole valmis improvisoimaan ja joustamaan, voit pitää varalla useampia harjoituksia tunnille/karsia olemassa olevia, aina tunti ei mene suunnitelmien mukaan - älä yritä noudattaa sitä orjallisesti

"Ohjaajan pitäisi pystyä tarkkailemaan ja tulkitsemaan eri tilanteita herkästi. Joitain tehtäviä lapset voivat jaksaa tehdä vaikka kuinka pitkään ja toinen voi lopahtaa heti alkuunsa. Aikuisen tulisi joustaa oman suunnitelman ja antamiensa tehtävien suhteen ja huomioida lasten tuomat lisäideat ja mielenkiinnon kohteet." (Nuori Suomi, Päivähoidon liikunta, Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset käytäntöön, 2006)

Tunnin oppimisilmapiiri ja ryhmänhallinta

Mitkä tekijät edistävät hyvää oppimista:

- lapsella tulee olla turvallinen ja rauhallinen oppimisympäristö, jossa hän uskalletaan kokeilla rajojaan ja olla vuorovaikutuksessa opettajan ja muiden oppilaiden kanssa
- lapsen tulee tuntea olevansa tärkeä ja tasa-arvoinen ryhmän jäsen, jossa hän saa tarpeeksi huomiota, käyttää kauden alussa aikaa ryhmäytymiseen
- tunnin alussa oppilaiden tulisi rauhoittua ja virittäytyä tuntiin, etteivät muut päivän tapahtumat jää päälle
- usein lapsilla on tunnille tullessaan paljon energiaa, jolloin kannattaa antaa heidän purkaa energiaa(hippa tai joku muu runsaasti liikkuva leikki/harjoitus)ennen kuin siirrytään keskittymistä vaativiin harjoituksiin
- tee opetustilasta turvallinen ja rauhallinen, minimoimi mahdolliset vaaratekijät ja ylimääräiset ärsykkeet

Työskentelyilmapiirin ylläpitäminen:

- pidä huoli että tunnilla on tarpeeksi vaihtelevuutta(ks. tunnin rakenne), oppilaiden keskittymiskyky alkaa herpaantua mikäli harjoitukset ovat liian pitkiä tai liian samankaltaisia keskenään(/ liian vaikeita - helppoja)
- pyri siihen ettei tehtävien välillä ja aikana olisi pitkiä odotteluja tai jonotusta, keksi niiden ajaksi jotakin tekemistä, tärkeätä on että lapset pääsevät liikkumaan mahdollisimman paljon
- tee lasten kanssa yhdessä pelisäännöt tanssitunnille; kun lapset osallistuvat tähän, helpottaa sääntöjen muistamista ja noudattamista sekä sitoutumista
- puutu kiusaamiseen ja syrjintään välittömästi, tällaiset asiat jäävät opettajalta helposti huomaamatta mikäli ryhmäkoko on suuri

-jos ohjaajia on useampi kuin yksi, toinen voi keskittyä opettamiseen ja toinen yleiseen työrauhaan(yleinen havainnointi ja tarvittaessa puuttuminen ongelmatapauksiin, jolloin opetus ei jatkuvasti keskeydy)

Tasa-arvoinen ja rauhallinen ryhmä:

-pyri huomioimaan kaikki lapset yksilöllisesti joko tunnille tullessa tai sitä aloittaessa(esimerkiksi nimenhuudossa hyvä tilaisuus), lapsille on tärkeää tuntea tullessa huomioduksi omana itsenään

-pidä huoli että tunnilla kaikki lapset saavat olla tasapuolisesti esillä ja vaikuttamassa tunnin kulkuun, jos aika ei riitä, vaihtelee eri tuntien välillä

-pyri jakamaan ryhmät ja parit esimerkiksi arpomalla, jolloin lapset oppivat työskentelemään eri ihmisten kanssa

-selkeät ohjeet harjoituksiin välttävät epäselvyyksiä ja levottomuutta

-lapsilla on paljon hyvää liike-energiaa, jota kannattaa käyttää hyväksi paljon liikkumista vaativiin harjoituksiin, huomaa kuitenkin ero levottomuuteen ja häiriköintiin

Lapsen kehitys ikäkausittain

3 v.:

- uhmaikä, voimakas tahto
- kykenee leikkimään ja jakamaan tavaroita muiden kanssa
- jaksaa odottaa vuoroaan vähän aikaa
- mielikuvitus- ja rooliileikit mieluisia
- ymmärtää kaksi peräkkäistä ohjetta kerrallaan
- kierii sekä vetää ja työntää itseään lattiatasossa
- kävelee rytmikkäästi törmäämättä muihin ja osaa olla helppoissa ryhmämuo-
dostelmissa(esim. jono)
- hyppelyä juoksun seassa, harjoittelee tasaponnistusta
- portaiden nousu ja lasku tasa-askelin
- kantaa kävellessä kevyitä esineitä
- pystyy kävellessä ylittämään pieniä esteitä
- raajojen vuoroliike kehittyy (esim. kiipeäminen)
- seisoo yhdellä jalalla
- potkii ja heittää palloa

4 v.:

(edellä mainitut taidot kehittyvät ja monipuolistuvat)

- samanikäisen seuran merkitys kasvaa
- tunnistaa ympyrän, kolmion ja neliön
- suunnittelee töitä ennen aloitusta
- konttaaminen ja ryömiminen nopeaa
- kuperkeikan harjoittelu ohjatusti
- osaa vaihtaa juoksun suuntaa merkistä ja pysähtyä
- laukka-askel, haara-perus-hyppy, jalanvaihtohyppy
- oikea ja vasen alkavat hahmottua
- hyppy yhdellä jalalla, tasaponnistus merkiltä toiselle/ pienen esteen yli

- portaiden nousu ja lasku vaihtoaskelin
- suoraa viivaa pitkin kulku vuoroaskelin

5 v.:

- kyky toimia ryhmässä alkaa olla kehittyneempää, muiden huomioiminen ja sääntöjen merkityksen ymmärtäminen paranee
- rutiinit, säännöt ja johdonmukaisuus tärkeää
- kyky omien aikaansaannoksien arvioimiseen kasvaa, haluaa totuudenmukaista positiivista palautetta ja kykenee sietämään pettymyksiä
- on ylpeä omista saavutuksistaan ja haluaa saattaa asiat loppuun
- osaa piirtää ihmisen: pää, vartalo, raajat ja tuntee päävärit
- on kekseliäs ja haluaa kokeilla asioita käytännössä (opettaja ohjaa, oppilas keksii itse)
- hallitsee liikkeensä melko hyvin- edelleen harjoitellaan perusliikkeitä¹
- ketteryyttä (kehon nopeaa hallintaa) vaativat suoritukset vaikeita, toistot tärkeitä
- osaa liikkua annetussa rytmissä
- seisoo jo pitempään yhdellä jalalla, vähän aikaa myös päkiällä
- tasapainon, nopeuden ja kestävyuden harjoittelu
- hyppy: tasaponnistus ja yhdellä jalalla hyppiminen
- kuperkeikan tekeminen alkaa onnistua myös itsenäisesti
- ymmärtää sijaintia (alla, päällä, takana, vieressä) ja liikettä (nopeasti, hitaasti, ylös alas, edellä, perässä) kuvaavat käsitteet
- runot, lorut, sadut ja mielikuvilla leikkiminen mieluisaa
- vertaa itseään muihin ja arvioi näin omia kykyjään, opettajan kannustus tärkeää

1 Perusliikkeiksi luokitellaan: ryömiminen, konttaaminen, käveleminen, juokseminen, hyppääminen, kiipeäminen, heiluminen/keinuminen, kieriminen/pyöriminen, työntäminen, vetäminen, heittäminen, kiinniotto

6-vuotias:

-liikkeiden hallinta on jo kehittynyttä, perusliikkuminen joustavaa ja automatisoitunutta

-harjoittelussa alkaa näkyä pitkäjänteisyyttä

-pystyy käyttämään voimaa harkitusti, ei väsy heti

-erittäin suuri oppimiskyky

-nauttii onnistumisesta ja iloitsee liikkumisesta

-joukkoon kuulumisen tunne ja ystävät tärkeää

-pystyy suorittamaan tehtäviä pitkällä aikavälillä(käsitys ajallisesta jatkuvuudesta)

Satubaletista balettiryhmiin

Mitä taitoja tarvitaan siirryttäessä balettiryhmiin:

Usein alimpiin balettiryhmiin mennään myös ilman kokemusta lastentanssista tai satubalettiharrastuksesta. Kuitenkin on hyvä pohjustaa satubalettilaisille tiettyjä asioita, mikäli he haluavat jatkaa balettiryhmiin. Kun satubalettiryhmissä vielä opetellaan tanssia leikkien kautta, balettiluokilla oppilailta vaaditaan jo paljon enemmän. Baletin harrastaminen vaatii sitoutumista lajiin ja valmiuksia pitkäjänteiseen ja keskittyneeseen työskentelyyn. Baletti on myös fyysisesti hyvin raskas laji ja etenkin nuorille oppilaille vaatii paljon tahdonlujuuutta ja sinnikkyyttä. Oppilaille kannattaa siis antaa realistinen ja perusteltu kuva baletin harrastamisesta. Se vaatii kovaa työtä mutta sitoutumisella saavutetaan myös tuloksia.

Tanssitunti vs jumppatunti:

Pienten lasten opetuksessa harjoitellaan paljon perusmotorisia taitoja ja tuetaan lasten normaalia liikkumistarvetta. Lapset/heidän vanhempansa ovat kuitenkin valinneet harrastukseksi jumpan/liikuntakoulun sijasta tanssin, jolloin opetuksen tulee olla selkeästi tanssiin painottuvaa. Välillä on vaikeaa miettiä mikä erottaa jumppatunnin tanssitunnista. Usein erot ovatkin pieniä ja tanssillisuutta tunneille saa pienillä muutoksilla ja painotuksilla. Tärkeää on opettajan oma suhtautuminen ja taiteellinen panostus. Tanssissa elämyksellisyys korostuu muita liikuntamuotoja enemmän ja itsensä ilmaisu on tärkeää (luovat harjoitukset hyvä apuväline). Sen lisäksi mitä tunnilla tehdään, korostuu miten liikkeitä tehdään (laaduilla kokeilu ja leikkiminen). Tanssimisen ja tanssin ilo on keskeisessä asemassa. Oppilaalle tulee taata tunteilla sekä haasteita että onnistumisen kokemuksia ja pyrkiä kannustamaan luovaan ja rohkeaan itseilmaisuun. Tanssin yleisistä tavoitteista voit lukea esimerkiksi opetussuunnitelmista.

Ohjeita alkeisbaletin opetukseen:

- aletaan etsiä vartalon oikeaa kannatettua asentoa ja aukiertoa
- jalkojen asennot VI, I, II, III ja käsien I, II, III(-> I port de bras)
- demi-plié VI, I, II, III ja relevé VI, I, II
- battement tendu VI:sta eteen ja I:stä eteen ja sivulle
- temps levé sauté I:ssä ja II:ssa
- pas echappé I:stä II:een väliojennuksella
- polkka(tätä ennen on opeteltu laukkaa eri muodoissa)+ muita hyppyharjoituksia

Mikäli oppilaat edistyvät hyvin, voidaan isoimpien oppilaiden kanssa harjoitella myös esimerkiksi:

- battement tendu jeté(VI:sta ja I:stä)
- demi-rond de jambe par terre(edestä sivulle ja sivulta eteen)
- taivutus eteen VI:sta ja I:stä
- yläselän taivutus taakse(jalat parallel tai I)
- relevé lent 45 astetta VI:sta eteen

Suosittelen kuitenkin perusasioiden rauhallista opettelua ja sen lisäksi liikkuvampia osioita joihin voi lisätä helppoja baletin elementtejä. Balettiluokillakin perusasioita opetellaan runsaasti ja pitkään. Pienten satubalettilaisten keskittymiskyky on myös vielä rajallista, jolloin paikallaan pysyvät baletin tekniikka-harjoitukset ovat vaikeita ja raskaita. Baletin alkeita voi ja kannattaa kuljettaa mukana pienenä osana tuntia, useat oppilaat kuitenkin haluavat oppia "oikeata" balettia.

Luovuus

"Leikki- ja esikouluikään liittyy laajoja kehitysmuutoksia, joista tärkeimpiä on luovan mielikuvituksen ja mielikuvapohjaisen ajattelun synty. ---. Lapset alkavat leikki-ikästä lähtien säädellä yhä enemmän liikkeitään sisäisten mielikuvien ja ennakoivien toimintasuunnitelmien avulla." (Siren-Tiusanen, Karvonen, Pietilä, Vuorinen, 1979, Varhaislapsuuden liikuntakirja)

Luovien harjoitusten käyttö satubalettitunneilla:

Opettajakeskeisen opetustyylin (ohjaaja opettaa oppilaita komentotyyliä ja on toiminnan keskipiste) vastapainoksi tunneilla tulisi käyttää runsaasti oppilaslähtöistä opetustyyliä. Siinä oppilas/lapsi on toiminnan keskipisteenä ja ohjaaja hienovaraisesti ohjaa toimintaa. Toimintaa voi ohjata esimerkiksi kysymyksillä tai asettamalla tehtävälle tiettyjä raameja. Tärkeää on antaa lapsen omalle ajattelulle aikaa ja tilaa.

Luovia harjoituksia kannattaa pitää tunneilla mukana alusta lähtien, ettei oppilaalle tule kynnystä omille liikkeellisille kokeiluille ja mahdolliselle esillä ololle. Luovissa harjoituksissa apuna voi ja kannattaa käyttää runsaasti erilaisia mielikuvia, musiikkeja tai vaikkapa välineitä. Lapsilla on hyvä mielikuvitus mikäli he saavat sopivia virikkeitä. Opettajan rohkaisu ja kannustus on oleellisessa osassa.

Luovan tanssin tavoitteena on auttaa oppilasta löytämään oma kehonsa, mahdollisuuksiensa ja rajoitteensa. Oppilaita kannustetaan kommunikoimaan liikkeen avulla ja käyttämään kehoaan itseilmaisun välineenä. Muista painottaa oppilaille, että luovassa tanssissa tekeminen ja tanssi (itse tapahtuma) on pääosassa, ei lopputulos.

Ohjaus luoviin harjoituksiin - raamit:

- anna luoviin harjoituksiin oppilaille selkeät ohjeet, jotta oppilaille ei ole epävarma olo tai tehtävän tarkoitus jää lapsille epäselväksi ja hämäräksi
- älä kuitenkaan näytä liikaa tai rajoita heidän luonnollista luovuuttaan, pyri siihen että kaikilla on mahdollisuus toteuttaa tehtävänantoa omalla persoonallisuudella ja luovalla tyylillään

Esimerkkejä luoviin harjoituksiin:

- tanssit eri välineiden kanssa- huivit, kankaat
- peiliharjoitukset
- eläinten jäljittely
- laaduilla leikkittely(nopea-hidas, pehmeä-kova, raskas-kevyt...esimerkiksi: "kuinka liikkuisit pumpulissa/vedessä/siirapissa...)
- musiikkien vaihtelu (joko levy musiikki tai opettaja soittaa erilaisia instrumentteja, joihin haluttuja liikkeitä tai liikkumistyylejä)

Lapsilla on erinomainen mielikuvitus, anna heidän auttaa keksimisessä!

Vinkkejä kirjallisuuteen:

- Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset (löytyy internetistä)
 - antaa hyviä vinkkejä lapsen ohjaamiseen, tuntien suunnitteluun ja lasten kehitykseen eri ikäkausina
- Eeva Anttila: "Tanssin aika", 1994
 - paljon vinkkejä harjoitukseen, tuntien suunnitteluun
- Liikunta- ja leikkikirjat
 - ideoita leikkeihin, loruihin ja harjoitukseen
- Tanssioppilaan kirja, Opetushallitus, 2004
- tanssin opetussuunnitelmat
 - tietoa tanssin yleisistä tehtävistä, arvoista ja tavoitteista
- Marketta Viitala: Tanssia elämyksen ehdoilla, 1998
- Nuori Suomi on julkaissut runsaasti hyvin käyttökelpoista materiaalia lasten liikuntakasvatukseen, löytyy myös musiikkeja